

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies decimus et undecimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

Vita S. Paldonis, Abbatis S. Vincentii Ad Vulturum In Italia, Et
Successoeum Ejus Tatonis Et Tasonis, Auctore S. Autperto, ibidem abbate,
Ex Ms. D. J. B. Mari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71246](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71246)

A quibus S. Autpertus sibi ipse constare posse videtur, sunt rejiciendi.

Vita edenda.

6 Superest, ut de Vita, quam cum Petri presbyteri, alterius Sancti nostri biographi, lucubratione collatam huic Commentario subnectemus, sicut et de sinceritate et fide S. Autperti, hujus Vitæ auctoris, quædam dicamus. Vita, quam hic, quod nondum editam fuisse sciam, prelo subjiciam, ex Ms. Domini J. B. Mari descripta, et cum Majoribus nostris communicata in omnibus fere, si quædam excipias, quæ sane ex amanuensium incuria provenisse videntur, cum illa convenit, quam ab eodem auctore S. Autperto conscriptam Mabillonius in Actis Sanctorum Ordinis S. Benedicti seculo III, part. 1, Muratorius de Scriptoribus Italiæ tom. 1, part. 2, et Ughellus in Italiæ sacræ tomo VI publici juris fecerunt. Hujus Vitæ auctor S. Ambrosius Autpertus, Vulturumensis cenobii abbas, qui aliquot post Sanctum nostrum floruit annis, defunctus nimirum (ut in nostro Opere

B ad diem 19 Julii in Comment. præcio ad ipsius Acta est videre) ante annum 778, hic auctor, inquam, in Prologo Vitæ statim edendæ, in quo causam, cur scribat, edicil, disertis verbis, se Sancto coætaneum non fuisse. fatetur, verum iis, qui illi coætanei fuerant, se conviasse sic affirmat: Hoc enim ego non temeritatis ausu impulsus, sed abbatis mei monita secutus, eaque modo stilo prosequor, de quibus adhuc testes existunt, qui se hæc ab his (SS. Paldone, Tasone et Tatone) audisse confirmant. Apud laudatum Muratorium dictæ jam S. Autperti lucubrationi alia SS. Paldonis, Tasonis et Tatonis Vita subjungitur, quæ in omnibus, paucis exceptis, cum iis, quæ in statim laudata Vita de Sancto nostro memorantur, convenit, cujusque auctor nomen suum, tempusque, quo illam conscripserit, in Prologo perspicuis verbis sic exprimit: Hæc, quæ dicturus sum, omnia ex ordine retulit mihi Petro presbytero et monacho benignissimus pater, domnus abbas meus Taso. Unde, cum laudatus abbas Taso, ut ex Vita hic edenda fit manifestum, S. Paldoni anno C 720 defuncto successerit, atque circa reparatæ salutis annum 730 obierit, hunc biographum S. Autperio supra laudato fuisse anteriorem, fit consecrarium. Atque hæc sunt, quæ de Sancto nostro prælibanda censuimus, reliqua ejusdem gesta discet studiosus lector ex Vita, quam, ut diximus, cum edito apud Mabillonium, Muratorium, et Ughellum exemplari, cumque statim laudata Petri presbyteri lucubratione collatam, et de more notis illustratam, huic Commentario subnectimus.

VITA

S. PALDONIS, ABBATIS

S. VINCENTII AD VULTURNUM IN ITALIA,
ET SUCCESSORUM EJUS TATONIS
ET TASONIS,

Auctore S. Autperto, ibidem
abbate,

Ex Ms. D. J. B. Mari.

PROLOGUS.

E

Humani generis primus parens, ad imaginem *Homo a demone seductus*
Dei factus, in paradiso voluptatis positus,

ut vitæ præcepta servaret, ab ipsa vita, quæ Deus est, fuit admonitus, et ne hanc pro minimo duceret, mortem ei est comminatus, sed hæc ille contemnens, sponte deseruit Creatorem et secutus est peremptorem. Deus vero, qui mentiri, ut est veritas, non novit, morti, quam minatus est, eum addixit. Dixerat enim illi atque ejus uxori: " In quacumque die comederitis de ligno scientiæ boni et mali, mor-te moriemini * " Quæ videlicet sententia non solum corporis sed et animæ mortem ostendit. Sed, quia benignissimus Deus serpentis suasionibus miserabiliter vidit hominem deceptum, fragiliorisque esse materiæ figmentum, noluit, hunc esse in æternum damnatum. Hinc enim actum est, ut Unigenitus Dei Filius carnem sumens moreretur pro nobis, ne mors animæ ultra regnaret in nobis, ut, quod in Adam perdidimus, in Christo reciperemus. Hinc enim scriptum est: " Cum venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. * " Sed, quo caritatis ardore id fecerit pro nobis, nullus verbis explicat ex nobis; ait enim ipse Dei Filius: " Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum Unigenitum daret. * " Hinc iterum Paulus dicit: Qui dilexit me et tradidit seipsum pro me. De quo rursus ait: " Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: " sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. * " In qua scilicet humanitatis forma conversatus inter homines per omnia ut homo, excepto peccato, iter eis ostendit, quo ad derelicta gaudia repedare possint. Si autem, quod sit hoc iter, inquiramus, Dominum in Evangelio dicentem attendamus. Ait enim: " Ego sum via, et nemo venit ad Patrem nisi per me. * "

2 Ecce, audivimus iter, per quod patriam repetamus,

A. S. AUREO.
per Christum
ad Deum re-
ducitur.

repetamus, videamus nunc, quibus modis ad ambulandum gressus dirigamus. " Qui " (inquit Joannes Epist. I, cap. 2, v. 6) " dicit, se in " Christo manere, debet, sicut ille ambulavit, " et ipse ambulare. " Libet autem intueri, quæ sint hæc Christi vestigia, qui gressus, quibus in carne ambulavit pro nobis. Ut cætera taceam, quæ evangelica plenitudine narrantur de Baptismo ad tentationem ac jejunium, de jejunio ad prædicationem, de prædicatione ad opprobria, de opprobriis ad flagella, de flagellis ad sputa, de sputis ad crucem, de cruce ad sepulturam pervenit. Ii etenim sunt gressus Dei in terra, de quibus Psalmista ait: " Visi sunt " gressus tui, Deus, ingressus Dei mei regis. * " Hos imitandos esse denuntians Petrus ait fidelibus: " Christus passus est pro nobis, vobis re-

* Psalm. 67,
v. 25.

* Epist. 1
Petri cap. 2,
v. 21.

* Luc. cap. 9,
v. 25.

* Galat. cap.
6, v. 14.

* Matt. cap. 11,
v. 29.

* Matt. cap. 24,
v. 12.

linquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. * " His se passionibus sequi ipsa Via insinuat dicens: " Si quis vult post me venire, abneget semetipsum et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me; * " et ait Paulus: " Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo. * " Ii gressus autem et angustam ingrediuntur viam, quæ ducit ad vitam. Ii ambulant super aspidem et basiliscum et conculcant leonem et draconem. In his ambulaverunt Apostoli, hos Martyres et Confessores sunt subsecuti. Hos per gressus incesserunt Monachi, quibus specialiter a Domino dicitur: " Tollite jugum meum super vos, et discite a me, quia mitis sum et humilis corde, " et invenietis requiem animabus vestris. * " Sed quia nos in illorum tempus devenimus, de quo Dominus in Evangelio ait discipulis suis, " Quia " abundavit iniquitas, refrigescet caritas multorum, * " ac secundum Apocalypsis sententiam, nequaquam ferventes, sed (quod gemendum est) tepidos adspicimus monachos. Ad incitandos animos eorum, tres nuper ad Christum conversos evangelica perfectione probatos auditorum animis ingerimus, Paldonem scilicet, Tasonem atque Tatonem, sanctorum Patrum sudoribus ac laboribus cœquandos: ut, qui desidiosi ac languidi antiquos patres nostros nos imitari non posse causamur, horum nuper conversorum vitam, recolentes erubescamus. Hos ergo non temeritatis ausu impulsus, sed abbatia a mei monita secutus, eaque modo stilo prosequor, de quibus adhuc testes existunt, qui se hæc ab his (SS. Paldone, Tasonem et Tatonem) audisse confirmant.

ANNOTATUM.

a Secundum monasterii Abbatum seriem apud Ughellum et Mabillonium huic abbati Johannes nomen erat.

CAPUT I.

Sanctorum patria: iter Romanum et reditus ad Farfense monasterium, cujus abbatis suasu cœnobium ad Vulturnum fluvium ædificant.

Tres igitur ex nobili genere orti, jure consanguinitatis a propinqui, Paldo, Taso et Tato fuerunt viri Beneventani: ex quibus superior Paldo ex uno, Taso vero et Tato ex altero fratre sunt procreati. Ii evangelica voce excitati, divinoque amore inflammati, una eis sententia, unum consilium fuit, unumque exstitit votum, patriæ solum, divitias, parentesque relinquere et nudos nudum Christum sequi, nudos cum nudo adversario pugnare Galliarumque provincias pro voto expetere atque inibi corpore, non mente ductos diversa monasteria inquirere lenique jugo Christi colla mentis submittere. Hoc autem idcirco studiose facere prævidebant, ut propter Christum ne uno, qui superesse poterat, ad aspectu visionis corporaliter fruenterent. Quid plura? Ut animo et mente conceperant, iter præparant, nec moram faciunt, nec dilationem præterdunt. Sed carnalium parentum nexus pertimescentes, qui semper impedimentum fiunt ad Christum conversis, eorum oculos pia simulatione deludunt, ita tamen ut mendacii crimen nequaquam incurrant. Dicunt enim, se Romam pergere velle, Apostolorum principis Petri se suffragiis commendare, usque desiderata limina osculari: quod et fecerunt. Sicuti autem nobiles decet, oneratis animalibus stipendiis, præparatis ad sedendum equis, famulorum fulti obsequiis, sibi solique Deo cognitum, quid agere vellent, gressus ad ambulandum movent.

Stirps veneranda satis, nimium præcelsa parente.

Primus a principio luxit ut orbe dies.

Germine purpureo decus hoc tulit urbs Beneventus,

Jure salutiferos traxit ab urbe viros.

Scandere regna petunt sublimia corde sereno,

Digne sacra ferunt signa pro lege Dei.

Terrea cuncta terunt, gazas ut stercora spernunt.

Laudes magnifico gaude referre Deo.

Cui laus et virtus,

Rex bonus invictus.

4 At vero ubi proprios fines sunt egressi, Marsorumque b provinciam ingressi, descendunt equis, admonuerunt pueros, ut cum equis et his, quæ allata fuerant ad propria remearent. Et hoc propterea, quoniam sibi tale votum exstitisse dicebant, ut ii tres tantum suis pedibus Romam pergere deberent. Illis autem abscedentibus, dum præfati famuli Christi scandunt iter, obviam habent pauperes vilibus ac scissis indumentis adopertos. Jam ii paupertatis

SS. Paldo, Taso et Tato clam parentibus

E

F

in Galliam, ut Deo se consecrent, cogitant

A paupertatis amore inflammati aiunt inter se: Ne sit in nobis, quod mundus honoret, ne quod latro diripiat, his nos vestibus exuamus, pauperibus tribuamus, illorumque nos vilissimis ac sordidis induamus. Hinc perpendant, qui nomen monachi prætendunt, quanti reatus criminis sit, sub Christo paupere degentes, indumentis comtos et non moribus incedere. Ecce etenim ii, per quos monasterium hoc initium sumpsit, talibus induti amictis * initium suæ conversionis dederunt.

Mundus ad ima ruit, miseros ad tartara ducit. Mutemus vestes, nostras, Deus, instrue mentes:

Ne sit quod fortis, fur, latro tollere possint.

ad monasterium Farfense tendunt, a cuius canobus

5 Et ut ad propositum revertar, dum cæpto itinere pergunt, ad monasterium gloriosæ Dei genitricis Mariæ, quod est in Sabinis, perveniunt, in quo vir Vitæ venerabilis Thomas c pater præerat: de quo a pluribus audivi, quia olim in partibus Orientis constitutus, sicut ipse narravit, tandiu ad Redemptoris sepulcrum orationi vacavit, quoadusque impetraret, quod precibus postulabat. Denique, ut adferunt, nocte quadam precibus fatigato, soporeque depresso adstitit ei quidam gestans in manu miræ pulcritudinis panem, cui et dixit: accipe hunc panem, et abscede. Scito autem te minus ex eodem nunquam habiturum *d.* Tantæ etenim deinceps, ut aiunt, qui eum viderunt, compunctionis vir fuit, ut pæne de Deo sine lacrymis nil posset loqui. Is dum præfatorum Dei famulos hospitio suscepisset, ut monachorum ac bonorum moris est Christianorum, cum fratribus, ut ei solitum fuit, secundum Domini præceptum eorum pedes ablucere pergît. Hi autem, qui advenerant, delicata ac candida membra vilibus et sordidis vestibus tegebant, elegantem ac compositum vultus adspectum prætendebant. Quam ob rem nec eorum secretum abscondi potuit oculis viri Dei.

abbate S. Thoma hospitio excipiuntur, qui Sanctus Romam

6 Peracto itaque caritatis officio noctisque cursu transacto, cum aurora daret initium diei, seorsum eos blanda locutione inquisivit, qui essent, unde, cur advenerint, ne forte aliquod præiudicium sustinerent, ne peccati crimine peracto fugerent, promittens se eis, in quo valeret, adiutorium ministrare: tantum ut profiterentur; cur eis ita placuerit tantam simulationem arripere. Ad hæc illi obstupefacti, videntes consilium suum seniori celari non posse; consilio accepto narrant cuncta per ordinem, qui fuerint, unde, cur advenerint, quæque gesserint, quorum filii, quibus nominibus vocarentur, qualiterve Romam pergere vellent, indeque Galliarum regiones expetere: multis eum adjurationibus constringentes, ne eorum propositum ipse fieret impedimento. Ad hæc ingemiscens venerabilis senex ait: nequaquam, o filii, in hoc tam laudabili proposito vos impedire cupio, sed magis adjuvare: nec vos interim relinquam, aliquantisper vobiscum pergam, itineris vestri usque ad Apostolorum limina me habebitis comitem. Propterea autem vir Deo plenus itineris illorum particeps fieri gestiebat, ut eos, sicuti et fecit, suis salutaribus consiliis ab illius itineris longitudine revocaret. Quod Dei providentia factum fuisse nullus ignorat, qui hoc monasterium cernit.

Hos specie, forma, cognoscit munere dogma.

Consilio refovet, levat obsequio Pater almus,

A.S. AUFERTO.

Ne paveant, faveant, facilis pateat labor altus.

7 Pergunt interea simul, ut senis fuit voluntas, multisque lacrymis profusis, devotionem suam Apostolorum commiserunt suffragiis. Oratione vero completa, cæpit eos reverendæ memoriæ jam dictus pater verbis suasoriis admonere, ut secum ad monasterium reverterentur, et aliquantum apud eum demorati, et propositum institutionis suæ videndo et operando addiscerent, et tum demum, quo eos Dominus vellet vocare, properarent. Et ut verbis illius utar: Audite, inquit, o filii, consilium meum, ad monasterium, cui deservio, revertimini mecum, et propter ardorem vestri desiderii, quamquam extra usum monasterii, intrinsecus vos recipiam, ut simul cum fratribus edatis, simul dormiatis, simul orationi vacetis, ut his exercitiis probati sciatis, quibus modis propositum monachi adimplere valeatis. Hæc et his similia eo dicente, præbuerunt assensum, pariterque eum eo ad monasterium sunt regressi, in quo paucis diebus remorati, pæne ad plenum instructi sunt.

comitatus, ad suum monasterium reducit.

Te simul ecce petunt, Petri dum limina quærunt,

Roma beata nimis, fratresque, senexque fidelis,

Quos trahit ipsa ferens fidei per littora navis.

8 Accidit autem, ut dum pater duorum fratrum Tatonis scilicet atque Tasonis; cum cæteris parentibus, huc illucque eos quærerent, rapidissimo cursu Romam venirent, quos cum studiose quærerent, ac nequaquam inibi invenirent; audiunt a dicentibus Sabinis, eos esse in monasterio gloriosæ Dei Genitricis Mariæ. Tunc illi majoris amoris stimulis agitati, spatium itineris illius quasi transvolantes, ad prædictum monasterium pervenerunt, a prædicto monasterii patre petierunt, ut aspectibus illorum præsentarentur. Venerabilis autem senex eorum dolori compatiens, ut erat suavis eloquio, admonuit, ut exirent. Illis autem renitentibus compulsi eos, ut sibi imperanti obedirent. Ut vero egressi sunt, parentesque eos viderunt, vehementer flere cæperunt, elevataque voce ad eos dixerunt: cur nos peccatores tanquam mortuos reliquistis? ut quid curam animarum nostrarum deseruistis? nullusne vobis inest pietatis affectus? nulla consanguinitatis compassio? obsecramus, inquit, obsecramus et per Deum conditorem cæli et terræ deprecamur, ne nos deseratis, quia ad Christum converti e, et sæculum funditus relinquere sumus parati. Sin autem, contestamur cælum et terram, sanguinem nostrum de manu vestra a Deo fore quærendum.

ibique a parentibus inventi, nec illorum lacrymis permoti,

9 Ad quorum verba, lacrymas atque singultus dum illi pietate nequaquam moverentur, seque, ut Deo promiserant, Gallias petere dicerent; prophetica *f*, ut aperte nunc cognoscimus, fertur senex ad eos voce dixisse: confidite, inquit, filii, confidite et de Dei misericordia præsumite, quia si modo meis monitis aurem obedientiæ accommodaveritis, multi per vestræ actionis exemplum, cæleste ingredientur regnum. Audite, inquit, filii charissimi, audite consilium patris vestri et horum preces spernere nolite. Ostendam vobis, si vultis,

ad solitudinem prope Vulturinum fluvium, suadente

f

A.S. AUTEPTO. tis, a Deo vobis locum præparatum. Spero enim in Domino, quoniam illic adimplebit Deus desiderium vestrum, ibique facietis Deo fructum acceptum. Indicium autem loci percipite, et ad eum quantocius properate.

Non pater hos monitis, gemitu movere parentes.

*** Muratorius** Sed patriam gentem contemnerite fatentes, Mollia spernentes, pro Christo dura ferentes.

S. Thoma ab- 10 Est autem, dilectissimi filii, locus, ad **bate,** quem vos ire desidero, in Sannii partibus super ripam Vulturni fluminis, ubi initium sumit a mille fere passibus, in quo videlicet loco situm est oratorium martyris Christi Vincentii nomine dedicatum : ex utraque vero parte fluminis sylva densissima, quæ habitationem tantum præstat ferarum latibulaque latronum. Omnipotens autem Dominus, cui vos famulatum exhibere desideratis, et vos in eodem loco illasos servabit, et cunctis iter agentibus a timore latronum pacatum atque securum constituet; necnon et cerasis, dumis, ac sentibus, lignis fructiferis abundare faciet. Ite, ait, filii, et in eodem loco sine metu ejuspiam permanete.

B Hos pater ire monet, loca monstrat pervia nullis, Arboribus multis, quæ comant flumina pulcris, Montibus, et ventis nivibus sunt frigida mæstis.

secundum: in 11 His igitur et hujuscemodi verbis a rigore **qua** obstinationis emolliti, tanquam Christum in seniore loquentem attendentes, Apostolique dictum recordantes : Nolite querere quæ vestra sunt singuli, sed quæ alterius *g*; ab his, quæ cœperant, revocant animos, atque ab eodem benedictione percepta, iter arripiunt, et ad hunc, quem incolimus, perveniunt locum, nihil secum in alimoniis corporis præter viaticum in sportella ferentes, jam tunc non immemores illius præcepti dicentis : Nolite solliciti esse quid manducetis, aut quid bibatis; et nolite solliciti esse in crastinum *h*. Sed ille, qui propter miseriam inopum et gemitum pauperum ut pius pater exurgit, qui talia agentibus reprobant dicens : querite primum regnum Dei et

C justitiam ejus et hæc omnia adjicientur vobis, hanc eorum fidem aspiciens, cito stipem largiendo adfuit.

Tres iter adsumunt, nihil huc nisi corpora ducunt.

Est regimen, victus, tegmen, miseratio Christus.

Lex quoque sacra Dei, lux noctis sive diei.

a quodam igno- 12 Nam cum ad hunc, in quo residemus, ut **te alimenta ac** dictum est, pervenissent locum, quia cuncta, **cipiunt.** quæ ad usus corporis sunt necessaria deerant, ad illum protinus mentem erexerunt, in quo et per quem omnia vivunt. Ingrediuntur denique oratorium, peragunt in Dei laudibus officium, atque superveniente nocte quieti membra deponunt. Sed cur dico, quieti? cum terrenus tantum artus locantes, ad morem patriarchæ Jacob, lapides capitibus supposuerunt. Dico tamen quietem esse : in qua etsi caro tabescit, spiritus pinguescit. Et ecce facto parvo intervallo, venit ad eos quidam homo ignotus nocturno silentio, regiamque * Oratorii pulsans, ait : quisnam in hoc loco quiescit? ad cuius vocem exiliens tacitus venit ad eum venerabilis Taso. Cui ille, audivi, inquit, a dicentibus, quoniam hic peregrini adessent, et

*** sub intellige** portam

propterea a pastoribus meis veniens, detuli modicum farinæ ac vini. Si habes, ubi hoc, quod attuli, recondas, accipe. Tum ille quædam vascula reperiens, tanquam a Deo sibi oblata suscepit quæ offerebantur : quo abscedente, nullus deinceps compertus fuit, quisnam ille fuisset, qui hoc munus gratanter obtulisset *i*. His igitur indicibus claret, a quanta perfectione cœperunt *ii*, per quos hunc locum ad tantæ magnitudinis excellentiam perducere dignatus est omnipotens Deus.

Angelus accessit, dixitque: Quis hic requiescit? Exsilit inde Taso tacito pede, pectore grato : Munera cui præstans vinum, similam, redit extra.

ANNOTATA.

a De hac consanguinitate supra laudatus Petrus presbyter et monachus Vulturnensis, sic loquitur : Tres fuerunt viri religiosi, a Deo vocati atque electi, nobili genere orti, Beneventani cives Paldo venerabilis consobrinus Tasonis et Tatonis germanorum fratrum.

b Paulus diaconus de Gestis Longobardorum cap. 20 refert, Marsorum regionem in Latii provincia juxta lacum Fucinum, Valeria dicta, sitam esse, in qua S. Equitius, de quo in nostro Opere ad diem 7 Martii actum est, abbas floruit. Eruditissimus Mabillonius in Annotatis ad Vitam SS. Paldonis, Tasonis et Tatonis putat, Marsorum regionem per se provinciam non esse. En ipsius verba : Marsorum regionem ideo intra Valeriam provinciam æstimo computari, quia in Catalogo provinciarum Italiæ minime ab antiquis descripta est. Si quis autem hanc per se provinciam esse vera ratione comprobaverit, hujus rationabilis sententia modis omnibus erit retinenda.

c Vide in nostro Opere ad diem 10 Septembris hujus sancti abbatis Acta, in quibus hanc Sanctorum peregrinationem etiam rite descriptam reperies.

d Eadem sed fusius refert auctor anonymus Vitæ S. Thomæ, qui hæc videtur, uti videtur, per vocem quidam hic D. Virg. Mariam est interpretatus, cum in omnibus hujus vitæ exemplaribus vox quidam non vero quædam legatur.

e Petrus presbyter et monachus Vulturnensis sequentia addit : Nam genitor Tasonis et Tatonis de præsentis Deo teste converti promisit, quod et fecit.

f In Vita apud Muratorium et Ughellum legitur propterea ; quod certo amanuensium incuriæ tribuendum videtur.

g Vide B. Pauli Apost. Epist. 1 ad Corinth. cap. 10.

h Apud Matth. cap. 6.

i Petrus presbyter monachus Vulturnensis hoc factum paulo fusius sic enarrat : Cui ille, audivi, quod hic peregrini venissent : a pastoribus meis venio, sed habeo hic aliquantulum farinæ, et in utre vinum : accipe, si habes, ubi recondas. Cumque vasculum quæreret jam dictus Taso, invenit cupum aptum jacentem et collocavit in eo ipsam farinam, deinde in angulo Oratorii invenit parvam botticulam, ubi presbyter offerendas amulas suscipere solebat, quando idem missam semel in anno facere veniebat ; lavit et effudit, misitque in eam vinum ; ac deinceps nullus scire potuit, quis ille fuisset, qui hæc obtulit.

CAPUT II.

*Monasterii S. Vincentii S. Paldo
primus abbas constituitur : cui
defuncto, S. Taso et deinde Tato
succedunt.*

Multos ad se
allicunt,

In hac denique Christi paupertate solliciti persistentes, eorum vita, quam Deus ad exemplum plurimorum ostendere disposuit, longe lateque personuit, atque lucerna super candelabrum posita diutius latere non potuit : et cum multi eorum vitam imitari cupiunt, multitudo fraternitatis ad eos concurrere cepit.

* lege ter

Longe per * centum sociis moderare talentum

B Famina sacra ferunt, palmam bellique tulerunt.

Et capiunt multos valido de gurgite ductos.

quibus S Paldo
præficitur,
qui,

14 Primus itaque præfuit sacro gregi Paldo Dei famulus, qui erat omnino mitissimus, quippe per omnia hoc in suis actibus ostendebat, quod suis subjectis voce prædicabat : ita amator Christi paupertatis, nec, sicuti carnales, æstuans divitiis terrenis. Hic nempe fertur ad confirmandas animas fratrum, ut in paupertate, quam cœperant, perdurarent, dixisse : Credite mihi, fratres, quia monachus ille, qui in hoc monasterio persistens, usque in finem permanserit, anima ejus æterna supplicia nequaquam sustinebit ; sed vitam æternam possidebit : et hoc sanctæ congregationis monasterium usque ad finem sæculi ad lucrandas animas permanebit a. Quod quidam ignorantes, qua intentione hæc prosecutus fuerit, falsa se ipsos securitate decipiunt, quamvis male viventes et contra regulam patrum facientes b, hoc in monasterio si permanserint, salvos esse in futurum posse ; cum constet omnibus, quia quicumque in perpetratione criminis, hoc in loco permanserint, et ante extremi obitus diem se minime correxerint, ad vitam nequaquam posse transire. Dicendum autem illis est, nequaquam virum Dei contra divina eloquia, sententiam postulisse ; sed in illis hanc sententiam permanere dixisse, qui ipsorum sobriam et castam vitam ac laudabilem paupertatem vellent imitari.

Culmine præclaro renitens diademate sacro, Primus præficitur Paldo venerandus et abbas Innumeras animas Christo super æthera mandat.

rite admini-
strato canobio
piè moritur.
* lege memo-
res

15 Interea turba fratrum succrescente, cœperunt contra votum habere, per quod possent eisdem, quos regebant, subvenire. Dumque prædicti venerabilis patris Thomæ immemores * dicti : Multos pereos in hoc loco esse salvandos, amicam paupertatem sollicitè requirentes, abjicere conantur ea, quæ possidere videbantur. Sed, resistente eis, divino judicio, turba fratrum, studuerunt magis secundum Apostolum non sua singuli, sed, quæ alterius sunt, querere. Et illud : " Omnibus omnia factus sum, ut omnes salvos facerem c. Multa siquidem tunc inter eos fuisse caritas, multa concordia uni-

Octobris Tomus V.

tatis, multa compassio fraternitatis refertur. A.S. Auctore.

Et quidem narrantur de eis quædam digna miraculis ; sed nostrum ab hoc tantum fuit studium incitatum, ut, quibus modis sæculum ac diabolus vicerint, apicibus prosequamur. Neque enim majus potest esse miraculum, quam quod tota mente mundum reliquerunt. Et quia multi videntur miraculorum esse participes ; sed nullatenus nomina habent scripta in cœlis, nequaquam hoc in tempore virtutes in ecclesia, sed perfectam vitam requirimus. Unde Dominus discipulos de subjectione dæmonum gaudentes deterret dicens :

Nolite gaudere in hoc quia dæmonia vobis subjiciuntur d. In quo vero deberent lætari, subdendo manifestat dicens : Gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in cœlis. Magna siquidem virtus, magnumque et admirabile extitit signum, suæ conversationis exemplo tam innumeros de terris elevasse ad cœlos, de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de exilio reduxisse ad patriam. Et, ut cœpta prosequar, sæpe dictus venerabilis Paldo evangelicæ perfectionis vir, per omnia consummatus, humanis rebus excedens præsentis vitæ finem fecit, quinto Idus Octobris, indictione tertia, anno incarnationis Dominicæ septingentesimo vigesimo, residente in Sede Apostolica venerandæ memoriæ Gregorio secundo. Hic suscepit sæcra cœnobii regimina ab incarnatione Domini anno dccvii sub sancto Papa Sisinnio.

En paradise tuos vernantes collige flores.

Denis e septenis annis moderatus habens

Est Paldo felix, quando tua gaudia cepit.

16 Cui successit in sancto regimine Taso, minor quidem annis, sed ardentior in sancto proposito omnibus illis. Quia vero nonnumquam is, qui præest, si considerare negligat et contueri infirmorum imbecillitates, eosque non ut prævaluerint, sed ut rigor districtioris ejus dictaverit, voluerit arctius astringere, nequaquam eos, quo cupit, perducere valet. Quia huic nimius zeli fervor potuit dominari, simile quiddam ei accidisse cognoscitur. Nam cum hunc arduo itinere incedentem nequaquam sequi valerent, penitus deserentes abjecerunt, fratremque ejus majorem natu loco ejus constituerunt. Unde factum est, ut ab utrisque partibus ad pontificem Romanum relatio mitteretur. Quod cum Gregorius Papa secundus audisset, factum improbat, hos contra canones egisse notat, manusque suas in Christum Domini extendisse denuntiat. Quibus et penitentiam indicens, hujus facti efficaciam ademit, quam scilicet indictam sibi penitentiam vix cum magno difficultatis conamine, assistente eis aeris ardore, perficere valuerunt.

Post sequitur socius retinens moderamina Taso

Qui minor est annis, validus sapientia quamvis.

Hic alacer, fortis fervens quoque robore cordis.

17 Sed ut ostenderet omnipotens Deus, quanti reatus crimen admisissent ii, qui pastorem a Deo sibi præelectum abjecissent, nequaquam hac penitentia placatus, mox sine mora judicium exercuit ultionis. Nam ita cœperunt singuli humanis rebus excedere, ut duorum aut trium corporum fieret una memoria receptaculum. Eoque hæc grassata fuit sententia, quoad usque pæne nullus eorum in corpore remaneret, qui hujus navi fuerant consilio

Ipsi S. Taso
succedit, qui
dein ob zelum
a fratribus
exactoratus

et Gregorii
Pape jussu
restitutus, ad
Superos mi-
grat.

A. S. ACTERTO. maculati. Sed nec ipse diu moratus, eosdem est moriendo secutus. Idecirco autem hujus facti adversitatem huic operi adnectimus, ut a tali deinceps seditione et pastor et grex alieni existant. Quia etsi nequaquam eos, per hoc factum utpote incipientes pœnitere, damnandos adfirmare audemus, cum scilicet pastor zeli fervore et grex pusillanimitate erraverit; tantum incertum est, utrum eos hæc iudicii sententia ad plenum hujus reatus crimine mundaverit, an etiam purgatorii post mortem supplicio ignis fuerint absoluti. Obiit autem Taso *g* prædictus pater tertio Idus Januarii in pace, anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo vigesimo nono Indictione undecima *.

* lege duode-

cima

h

Sis memor ergo tui, qui cernis fata sepulti *h*, Fratri prælatus pœnam Taso fertque reatus Annis post octo migrans, cui cesserat ordo : Quem sequitur fratrum numerus sub peste necatus.

Huic successus S. Taso ab anno 729 usque ad 759 monasterium rexit.

18 Succedunt præterea post hujus discriminis luem, ut adsolet, læta quædam atque jucunda, cum superstes Taso loco paternitatis succedit. Hic denique virtutum omnium matre plenus extitit caritate, in animabus colligendis studiosissimus, zelo Dei ferventissimus, pietate uberrimus, discretionem cautissimus quique veluti mater super filios, sic semper sollicitus fuit super subjectos, semetipsum in laboribus durissime exercens, gregi ut pater parcus, inter mites mitior existens, inter elatos zelum discretionis exercens. Fertur etiam, ex quo ad monachi habitum venit, nequaquam balneis usum fuisse, numquam caput lavisse, numquam novaculam super caput aut barbam duxisse; et, quod his difficilium est, diebus opere manuum insudans, noctibus vigiliis propensius vacans; lorice *i* onus ad carnem gestans, quo usque virtus corporis prævaleret, non deposuisse. Cum vero, defessis ac fatigatis jam membris, hanc ferre non posset, circumlum ex eadem occulte sibi fieri præcepit, quem et usque ad diem obitus sui gestavit. Hunc asserunt lectisternia refugisse. Fertur etiam et hebdomadam jejunio peregrisse. His enim ac cæteris virtutibus repletus ad finem usque perdurans, consummatus obiit in pace tertio Idus Decembris Indictione vero sexta*, felici gaudio lætus, anno

* lege septima

C

Incarnationis Dominicæ septingentesimo trigesimo nono.

Hic prius abjectus, fit postea pastor honestus Undenis actis, postquam Taso præfuit, annis. Ad finem durans explevit tempora longa, Qui fuerat magnus studiis, opibus quoque largus.

Temporis sui vita

19 Hæc de iis dixisse sufficiat, quorum nos exempla ac facta præclara de sæculi turbine ad hanc quietem perduxerunt. Sed horum adspicientes fervorem, cogit nos gemitus aliquid dicere de nostræ conversationis tepore. Et quamquam meipsum primo ferire loquendo pertimescam, tamen ea, in quibus jaceo, et mihi similes jacere cognosco, enarrare vitia sublato pudore non erubescio. Fortassis enim per hanc humilitatis confessionem et mihi a Deo venia dabitur et illis salubris correctio ministrabitur. Sed unde exordiar? unde loquendi initium sumam? Omni enim ex parte sanctum a nobis propositum violatur et pœne nihil nobis superest, nisi quod sanctus pater prædixit Benedictus, Per tonsuram et habitum nos Deo men-

tiri videmur pœne omnes ad superbiam prompti, D ad contentionem, ad scandalum, ad detractio-

nem, ad mendacium, ad maledicendum, ad accusationis læsionem, ad contumaciam, ad iram, ad amaritudinem et despectionem, ad surrurationem, ad murmurium, ad gulam atque ornatum vestium sumus illecti: et, ut breviter cuncta perstringamus, ea, per quæ Sancti caelestia consecuti sunt regna, id est, tribulationes, persecutiones, adversitates, angustias, passiones, contumelias, humilitatem, subjectio-

nem, paupertatem odio habentes: quæ nostra sunt, non quæ alterius, quærentes; falsos honores appetentes, ac per hoc invicem invidentes, invicem mordentes; quiddid ad præsens delectat, quiddid dulcedinis, tota mente requirimus, nisi quod aliud iter, fallente nos visu interiore, a Sanctorum calle deviantes, ad vitam nos posse pervenire confidimus. Ait enim Dominus: *Arcta et angusta via est, quæ ducit ad vitam, et pauci sunt, qui intrant per eam.* * *Apostolus vero dixit: Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei.* * *Et iterum: Si non compatimur, nec conregnabimus.* * *Et: Nemo coronabitur, nisi qui legitime certaverit.* * *Eja monachi nostri, quid ad hæc dicturi sumus? aut (quod enim nefas est) Scripturam mendacem, aut nosmetipsos mendaces veraciter appellabimus. Sine viam enim tendentibus labor est itineris, non profectus. Aut forte decepti dicere poterimus (ut secundum miseriam nostram loquar) Dominum dixisse: Beati, qui induti sunt cappa, vel qui usque in horam nonam jejunant? Nequaquam. Dixit autem de his, qui falsam religionem pretendunt: Veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* * *De illis autem, qui beati futuri sunt, ait: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum* etc.* *Intendamus, qui hæc abhorremus, quibus modis in Scriptura detestantur ea, quæ nunc sequi videmur. Scriptum namque est: Superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam.* * *Et: Qui detrahit fratri, eradicabitur.* * *Et: Neque maledici regnum Dei possidebunt.* * *Et: Perdes eos, qui loquuntur mendacium.* * *Et: Cecidit accusator fratrum nostrorum.* * *Et: Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* * *Et: Væ, qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt.* * *Et: Tot enim mortibus digni sumus, quot his malis exemplis scandalizamus. Sed nos, o dilectissimi fratres, superiorum pauperum, quorum mentionem feci, exempla attendamus, ne in vacuum currere videamur. Omni nisu, omni conanimo, omni virtute desudemus, ut ab his, quæ dixi, præcipitiis educti, per iter Sanctorum incedere valeamus. Si enim unum in nobis bonum perfecte addeset, tot enumerata mala nequaquam inessent. Et quod est bonum, nisi mandatum novum? Mandatum novum, inquit Dominus, do vobis, ut diligatis invicem.* * *Et: In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem.* * *Qui enim diligit, ait Apostolus, legem implevit. Et plenitudo legis est dilectio.* * *Ego autem dico vobis, quia, qui fratrem diligit, nequaquam detrahit, sed corrigit: qui vero detrahit, non diligit. Qui autem non diligit, docente Johanne, manet in morte.*

* Matt. cap. 7. v. 14.

* Act. 14, v. 21.

* Rom. 8, v. 17.

* 2 Timot. 2, v. 12.

* Matt. cap. 5, v. 5.

* Jac. 4, 6.

* Ibid. n.

* 5 Corint. 6, 10.

* Palm. 5, 7.

* Apoc. 12, 8.

* Matt. 5,

* Ibid. 18, 6.

nuctor luget,

* Johan. 15,

* 54.

* Rom. 15, 8.

* Ibid. 10.

morte.

A morte. Si, inquam, radix hujus dilectionis esset in nobis, omnia virtutum poma maturescerent: quia vero deest, in flore vanescunt.

et fratres suos ad pie vivendum exhortatur.

21 Sed quia inducias ad corrigendum hujus temporis* a pio Redemptore accepimus, agamus, ut in melius proficiamus. Non enim sufficit supplere vitia patrias, divitias, parentesque reliquisse, nisi nosmetipsos mortificemus. Diem ergo mortis quotidie attendamus et in æternum non peccabimus. Passiones Domini inspicimus, et de presentibus injuriis non dolebimus. Sicque hujus exsilii iter peragamus, ut egredientes de corpore, angelum lucis inveniamus, per quem defensi ab accusatore illuc perveniamus, ubi Deum cuncti cum angelis sine fine laudemus. Ubi jam nullus erit metus mortis, nullus corruptionis metus, nulla esuries, nulla sitis, nullus mœror, nullus dolor, nulla amaritudo, nulla tenebrarum caligo, sed dies æterna, dies beata, in qua qui inventi fuerint, lumine solis non egebunt, quia ab ipso Agno illuminati, sicut sol in regno Patris fulgebunt: ubi semper beati, semper gaudentes, semper lætantes, semperque erunt cum Christo sine fine regnantes: ubi caritas in singulis regnabit, et Deus omnium in omnibus erit, qui in Trinitate perfecta vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

ANNOTATA.

a Monachorum numero celeberrimum quondam fuisse S. Vincentii monasterium, probat dicti cœnobii Chronicum, in quo fertur, seculo ix nongentos ejusdem monasterii monachos a Saracenis martyrio fuisse affectos. Istud cœnobium, teste V. C. Angelo de Nuce abbate

Casinensi in *Notis ad Chron. Casinen. lib. 1, cap. 4*, Nunc undique solitudinem spirat et horrorem, omni monachorum cultu destitutum, abati tantum commendatario commissum. Unde patet, prædictionem hanc non absolutam, sed conditionatam fuisse. Id etiam et sequentia biographi verba confirmant.

b Notat eruditissimus Mabillonius per regulam patrum hic intelligi regulam S. Benedicti.

c *Epistola B. Pauli a Corinth. cap. 9, v. 22.*

d *Vide Lucæ Euang. cap. 10, v. 20.*

e *Vide Comment. prævium.*

f *Id est, unus tumulus. Nam sæpissime, ut videre est in Glossario Cangii, memoria ad Sanctorum tumulum designandum usurpatur.*

g *In editione Muratorii sic legitur: Obiit autem Tato prædictus pater tertio Idus Januariæ in pace anno Dominicæ Incarnationis dcccxxxix. Contra in editione Vitæ apud Mabillonium sicut et in hoc exemplari Taso tertio Idus Januariæ in pace anno dcccxxxix obiisse dicitur. Si Mabillonii statim citata lectio melior sit, ut reliquis Vitæ textus satis suadet, corrigendus erit in Opere nostro Bollandus, qui Ferrarium in Catalogo Sanctorum Italiæ, aliorum monumentorum defectu, secutus ad diem xi Januarii Tatonis Acta loco Tasonis dedit. Verumtamen de hac re operosius ad diem xi Decembris agetur, ubi de Tasone vel Tatone tranclandum erit.*

h *Hic versus in editione Ughelli desideratur.*

i *Loricam ferream olim monachi sanctioris vite, inter quos eminuit S. Dominicus, ideo Loricatus dictus, ad cutem induebant, ut per hanc mortificationem corpus spiritui subicerent.*

DE S. JULIANA, VIRGINE

ABBATISSA PAULIACENSI IN NORMANNIA

COMMENTARIUS HISTORICO-CRITICUS

§ I. Fasti sacri, quibus Sancta inserta; an vel a Julia abbatissa, cujus rogatu S. Austrebertæ Vita fuit conscripta, vel a Juliana, quam Menardus memorat, sit diversa; prolixum, quo a Saussayo ornatur, elogium.

MEDIO CIRCI-
TER SSC. VIII.
Sancta, quæ ab
hagiologis hic
memorata hodie
celebratur,

Pauliacum, Gallice Pailly, nobile olim in Normannia Benedictinarum monasterium, quatuor ab urbe Rotomagensi leucis eo ipso loco, quo hodie (DD. Cornelium et Martinierum in *Lexicis suis Geographicis ad Vocabulum Pavilli videsis*) oppidulum homonymum conspicitur, a S. Filiberto, Gemeticensi abbate, sec. vii in *Caelis Caurum* versus exstructum, a Danis seu Normannis postea excisum ac denique sub sec. xi finem in Benedictinorum prioratum, S. Austrebertæ dictum, qui et ipse modo, proventibus ejus omnibus, ut Gallix Christ. auctæ Scriptores tom. xi,

col. 127 docent, ad Cartusianos Rothomagenses decimo tertio seculi hujus anno translatis, haud amplius existit, conversum, virtutibus suis ac beato obitu, de qua hic modo agendum, S. Juliana seu, uti etiam vocata invenitur, Julia illustravit. Hinc haud dubie ibidem a Saussayo, Bucelino, Arturo a monasterio et Castellano, qui illam hodie in *Fastis sacris* a se contextis celebrant, consignatur. Amun-
tatio, qua id a Castellano fit, paucis dumtaxat, quæ e Gallicis Latina facio, hisce verbis Pauliaci in Normannia S. Juliana virgo, loci illius abbatissa, cujus corpus Monasterioli ad mare in

S.